

Asia: VN/33074/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

A-Kiltojen Liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi alkoholilain muuttamisesta. Valtakunnallinen päihdetoipujajärjestö A-Kiltojen Liitto ry kehittää ja tukee paikallisten päihdetoipujayhdistysten A-kiltojen päihteetöntä ja yhdistysmuotoista vapaaehto- ja vertaistukitoimintaa, edistää toipumiskulttuuria A-killoissa sekä tekee A-kiltatoimintaa valtakunnallisesti näkyväksi. A-Kiltojen Liitto ry myös toimii päihdetoipujien vaikutuskanavana ja edunvalvojana sekä osallistuu päihdetoipujien kokemustiedolla yhteiskunnalliseen päihdekeskusteluun. Lisäksi A-Kiltojen Liitto ry kehittää nais erityistä päihderiippuvuuden ja lähisuhdeväkivallan vastaista työtä ja vaikuttamistoimintaa. Lausunrossamme pyrimme päihdetoipujajärjestön näkökulmasta tuomaan esiin huolestamme esitettyjen lakimuutosten vaikutuksista, ja esitämme, että luonnoksessa esitettyjä lakimuutoksia ei tehtäisi.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia siten, että mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien toimitus. Ehdotuksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikäraja-alvonta turvaten.

Alkoholilain 1 §:ssä määritellään lain tarkoituksiksi vähentää alkoholin kulutusta rajoittamalla tai valvomalla alkoholiin liittyvää elinkeinotoimintaa niin, että lain avulla voidaan ehkäistä alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamia haittoja. Humala- ja riskijuominen on Suomessa yleistä, joten humalasta aiheutuvat haitat ja riskit ovat jo nyt läsnä suomalaisten juomistilanteissa. Tämä heijastuu sosiaali- ja terveystalouden ja järjestyksenpidon kuormitukseen. Alkoholijuomien kotiinkuljetuspalvelun mahdollistaminen on siten vahvasti ristiriidassa alkoholilain tarkoituksen ja jo vallitsevan tilanteen kanssa.

Kotiinkuljetuksen vaikutukset alkoholin riskikulutukseen, lasten turvallisuuteen ja alaikäisten mahdollisuuteen hankkia alkoholia sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan määrään ovat huolestuttavia.

Saatavilla olevien tutkimustulosten mukaan kotiinkuljetus on yhteydessä alkoholin riskikulutukseen, ja erityisesti saman päivän aikana toteutuva kotiinkuljetus edistää pidempikestoista ja yhtäjaksoista alkoholin kulutusta.

Kotiinkuljetuksen on havaittu lisäävän hankitun alkoholin määrää, ja kotona säilytetyn alkoholin määrä on yhteydessä lasten ja nuorten alkoholikokeiluihin. Aikuisten alkoholin kulutus kotona on puolestaan yhdistetty lasten heikompaan valvontaan, mikä voi heikentää lasten turvallisuutta. Ikärajavalvonnan on havaittu pettävän lähes poikkeuksetta.

Alkoholin saatavuuden kasvu on yhdistetty perhe- ja lähisuhdeväkivallan määrään, ja lähisuhdeväkivallasta suurin osa tapahtuu, kun väkivallan tekijä, uhri tai molemmat ovat käyttäneet alkoholia. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan määrä voi kasvaa, kun kotiinkuljetus lisää alkoholin saatavuutta, siirtää alkoholin kulutusta kotiin, ja lisää yhtäjaksoisesti kotona kulutetun alkoholin määrää.

Sairastuminen alkoholiriippuvuuteen edellyttää, että alkoholia on saatavilla ja sitä juodaan. Kotiinkuljetus lisää saatavuutta, juomista ja juomisen jatkamista. A-kiltakentän päihdetoipujille kesäkuussa 2024 suunnatun pienimuotoisen kyselyn tulokset viittaavat samaan suuntaan edellä mainittujen kansainvälisten tutkimustulosten kanssa. Kotiinkuljetus olisi kyselyyn vastanneiden mukaan heidän kohdallaan tarkoittanut kohonnutta riskiä juomisen jatkumiseen, haittaa perheelle ja etenkin lapsille, oman taloudellisen tilanteen heikkenemistä entisestään sekä kohonnutta terveyshaittaa itselle. Samoin tarve sosiaali- ja terveyspalveluihin olisi vastaajien mukaan lisääntynyt entisestään.

Valtaosa luonnoksessa esitettyjen lakimuutosten mahdollistamien alkoholin kotiinkuljetuspalvelujen käyttäjistä olisi varmaankin kohtuukäyttäjiä, jotka kokisivat alkoholin saatavuuden lisääntymisen parantavan elämänlaatuaan. Osassa kotitalouksista kotiinkuljetus kuitenkin merkitsisi lisää riskikäyttäjän tai jo alkoholiriippuvuuteen sairastuneen ihmisen ja hänen lastensa ja muiden läheistensä kokemia päihdehaittoja sekä lisää sosiaali- ja terveyspalvelujen ja muiden julkisten palvelujen kuormitusta. Kyseessä on valinta eri intressien välillä, ja toivomme, että lainsäätäjä painottaa valinnassa yhteiskunnan vastuuta haavoittuvimmista jäsenistään.

Kunnioittavasti esitämme, että luonnoksessa esitettyjä alkoholilain muutoksia ei tehtäisi.

Ikonen Yrmy
A-Kiltojen Liitto ry